

Suomalaisen antisemitismin historiaa: urheiluskandaali 1938

Lähteet: Wikipedia ja Helsingin Sanomat

SUL:n myöhäinen anteeksipyyntö suomenjuutalaiselle juoksijalle

Vuonna 1938 suomenjuutalainen Abraham Tokazier kuului suomalaisen pikajuoksun kärkijou-

koon. Tuona vuonna hän mm. voitti 100 metrin juoksun Helsingin olympiastadionin avajaiskisoissa, mutta mystisesti häntä ei koskaan julistettu voittajaksi. Kilpailupäivää seuraavan päivän lehdissä julkaistiin valokuvia, jossa Tokazier niukasti mutta selvästi ylitti maalilinjan ensimmäisenä. Silti hänet syrjäytettiin ja lopputuloksissa julistettiin vasta neljänneksi – mitalikolmikon ulkopuolelle! Voittajaksi ju-

listettiin Aarre Savolainen. Muusikko Hillel Tokazier on Abraham Tokazierin veljenpoika.

Vastaviihityllä Helsingin olympiastadionilla 21. kesäkuuta 1938 pidetyissä yleisurheilukisoissa kuuluttajana toiminut urheilutoimittaja Sulo Kolkka näki Tokazierin tulleen ensimmäisenä maaliin ja ehti kuuluttaakin tämän voittajaksi. Tuomarit kuitenkin julistivat juoksun ykköseksi tasaväkisen kilvan kolmosen, Kenttärheilijöiden Aarre Savolaisen. Kakkoseksi ilmoitettiin Mikkelin Toivo Häkkinen ja kolmoseksi Torsti Avellan IK-32:sta. Kaikkien ajaksi ilmoitettiin sama 11,0. Skandaali oli heti valmis ja heräsi kysymys, eikö juutalainen juoksija saanut voittoa uudella urheiluareenalla. Saksalainen urheiluhistorioitsija Giselher Spitzer Berliinin Humboldt-yliopistosta pitää muun muassa valokuvateksteiden perusteella antisemitismiä ainoana mahdollisena selityksenä tapahtuneelle. Hänen ja toimittaja Boris Solomonin tekemien tutkimusten perusteella vaikuttimena on pidetty sitä, että katsomossa istui arvovieraita natsi-Saksasta.

Helsingin Sanomat julkaisi seuraavana päivänä Akseli Neittamon valokuvan, jonka mukaan Tokazier ohitti maaliviivan ensimmäisenä. Vastaavanlainen kuva julkaistiin myös Hufvudstadsbladetissa. Neittamon otos ei ollut virallinen maalikamerakuva, eikä se ollut tuoreeltaan maalituomareiden käytössä. Sulo Kolkka arveli Helsingin Sanomien jutussa syyksi sitä, että maalituomareiden koroke oli sijainnut liian lähellä rataa. Muutkin lehdet ihmettelivät selostuksissaan Tokazierin kohtaamaa tuomarivirhettä tuoreeltaan, mutta asia jäi sillä erää siihen. Tokazierin perheessä ja Helsingin Makkabissa tapahtunutta pidettiin ilmeisenä juutalaisvastaisuuden osoituksena. Kisan pääjärjestäjä Helsingin Kisa-Veikot ei koskaan oikais-

sut virhettä eikä julkaissut uutta tuloslueteloa. Tapaus on esillä myös kirjailija Kjell Westön romaanissa ”Kangastus 38” vuodelta 2013. Westö käyttää tapausta osoituksena antisemitismien arkipäiväistymisestä.

Elokuussa 2013 Helsingin Sanomat kirjoitti aiheesta. Tuolloin juutalaisen urheiluseura Makkabin pj. Ari Bensky kertoi: ”Olemme vaatineet vuodesta 1938 asti tulosten mitätöimistä ja korjaamista, ja vaadimme yhä.” Bensky mukaan tulosten oikaisu kuuluisi kisojen järjestäjille eli HKV:lle ja Helsingin Poliisivoimailijoille. Makkabi vaati tuolloin tapahtuneesta tuoreeltaan oikaisua seuroilta ja Suomen Urheiluliitolta. Vastausta ei kuitenkaan koskaan kuulunut. ”Anteeksipyyntöä emme voi vaatia, koska silloin se ei olisi aito. Mutta olisihan se kohtuullista, jos anteeksipyyntö esitettäisiin”, Bensky sanoo. Simo Muirin ja Malte Gaschen tuoreen tutkimuksen mukaan Tokazierin tapaus nähtiin aikalaiskeskusteluissa yrityksenä puhdistaa suomalainen urheiluliitti juutalaisista ennen vuoden 1940 olympialaisia. Suomen olympiakomitean ja Suomen urheiluliiton puheenjohtajana toimi tuohon aikaan tuleva presidentti Urho Kekkonen. Toisen maailmansodan takia Helsinki järjesti olympialaiset vasta vuonna 1952.

Suomen Urheiluliitto heräsi asiaan tiimoilta myöhään. Mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. SUL ilmoitti alkavansa selvittää asiaa, kertoi kilpailupäällikkö Mika Muukka. ”En lupaa oikaisua, mutta sen voim sanoa, että selvittämme, mikä kuvio on ollut ja mitä silloin on päätetty”, hän totesi. Muukan mukaan liiton periaatteena on se, että tuloksia ei jälkepäin muutella.

”Urheiluliitto ei ole hovioikeus, joka setvi tuloksia jälkepäin. Niitä saisi muuten ikuisesti käännettä.”

8 — 1938 — N:o 165 HELSINGIN SANOMAT

Kälarne-Jonsson voitti 5000 m ja juoksi kaksi Ruotsin ennätystä.

Mäen ja Pekurin loppukiri ei riittänyt ruotsalaisen riuhtaisulle.

Tiukan juoksun tiukat ajat: Jonsson 14.28,8, Mäki 14.29,0, Pekuri 14.29,6, Szabo 14.35,6, Siefert 14.36,2, Järvinen 14.59,4.

Nilsson paras 1,500 millä. — Heino voitti Malmbrandtin moukarisaa ja heitti 52,18.

SONCK ILLAN YLLÄTYS. — MAALITUOMARIT MAARASIVAT 100 M:n VOITTAJAN NELJÄNNEKSI!

Kilpailun alkuvaiheella voittaneesta Ruotsista ja kyttäsiin, tulkittiin ainoa voittaja ei ollutkaan ollenkaan nopeampi kuin Mäki ja Pekuri. Mäki ja Pekuri olivat juoksun 5000 m:n voittajat. Mäki voitti ajalla 14.29,0 ja Pekuri ajalla 14.29,6. Jonsson voitti ajalla 14.28,8. Szabo ajoi 14.35,6, Siefert 14.36,2 ja Järvinen 14.59,4.

Nilsson voitti 1,500 millä ajalla 1.50,0. Heino voitti Malmbrandtin moukarisaa ja heitti 52,18.

Sonck yllätti illan voittajaksi. Maalituomarit maarasivat 100 m:n voittajan neljänneksi.

Kilpailun alkuvaiheella voittaneesta Ruotsista ja kyttäsiin, tulkittiin ainoa voittaja ei ollutkaan ollenkaan nopeampi kuin Mäki ja Pekuri. Mäki voitti ajalla 14.29,0 ja Pekuri ajalla 14.29,6. Jonsson voitti ajalla 14.28,8. Szabo ajoi 14.35,6, Siefert 14.36,2 ja Järvinen 14.59,4.

Nilsson voitti 1,500 millä ajalla 1.50,0. Heino voitti Malmbrandtin moukarisaa ja heitti 52,18.

Sonck yllätti illan voittajaksi. Maalituomarit maarasivat 100 m:n voittajan neljänneksi.

VALOKUVA, JOKA TOIMII ASIAKASVALOKUVA-ALUEEN ENNÄTYKSEN 100 M:n. Tokazier (Ruotsi) voitti, virallisen liikkuvan. Tarkoituksena on selvittää, onko oltava voittajaksi ja ottaa valokuvat.

Lopulta 18.9.2013 Suomen Urheiluliitto pyysi anteeksi väärää tuomarointia Helsingin Olympiastadionin avajaiskisojen 100 metrillä. SUL:n tiedotteessa kerrotaan kilpailu- ja olosuhdevaliokunnan käsitelleen tapahtumia. Maaliintulojärjestys on perustunut sääntöjen mukaisesti silmähavaintoihin. Valiokunta myöntää, että valokuvan perusteella maalintulojärjestys on ollut virheellinen monen kilpailijan osalta. Virallisia tuloksia ei voida kuiten-

kaan jälkikäteen muuttaa. ”Kaikki tulosten manipulointi ja vääristely on järkyttävää ja sotii urheilun perustavanlaatuisia arvoja vastaan. Vuoden 1938 kilpailuissa tuomarit ovat selvästi toimineet virheellisesti. Esitän tästä koko Suomen Urheiluliiton puolesta nöyrimmän anteeksipyyntöön vääryyttä kärsineille ja heidän läheisilleen”, Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja Vesa Harmaakorpi toteaa SUL:n tiedotteessa. □